SÜRELİDİR

7/6627

T.C.
DEVLET BAKANLIĞI

SAYI : B.02.0.019/16-2434 ..15.1.05.../2002

KONU :

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İLGİ : 01.04.2002 tarihli ve KAN.KAR.MD.A.01.0.GNS.0.10.00.02-14238 sayılı yazınız.

Erzurum Milletvekili Aslan POLAT tarafından Bakanlığıma yöneltilen 7/6627-14318 sayılı yazılı soru önergesi hakkındaki ilgi yazınız üzerine hazırlanan not'un sureti ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerine arz ederim.

Dr. Kemal DERVİŞ
Devlet Bakanı

Eki :
Not sureti

DAĞITIM :
Gereği :
TBMM Başkanlığına

Bilgi :
Başbakanlığa

7/6627-14318 Sayılı Soru Önergesine Cevap

Bilindiği üzere, 2000 yılı başında enflasyonu düşürmek ve ekonomide büyüme ortamını yeniden sağlamak amacıyla kapsamlı bir ekonomik program uygulamaya konulmuştur. Program kapsamında sıkı maliye politikası uygulanması ve kapsamlı yapısal reformların hayata geçirilmesinin yanısıra, enflasyonist beklentileri hızla aşağıya çekmek için döviz kurları hedeflenen enflasyona göre belirlenerek önceden açıklanmış ve para politikası likidite genişlemesini yabancı kaynak girişine bağlayan bir çerçeveye oturtulmuştur.

Ancak, enflasyonun programda öngörüldüğü hızla düşmemesi ve uygulanan kur çıpası TL'nin reel olarak hızla değerlenmesine yol açmıştır. Cari işlemler açığında ortaya çıkan ciddi genişleme ile enflasyon, faiz oranları ve kurun değer kaybı, bankacılık sisteminin kırılganlığıyla birleşince, piyasa oyuncuları programın tamamının sürdürülebilirliği konusunda şüpheye düşmüşlerdir. Ayrıca, Türkiye'deki kur çıpasına benzer bir Para Kuruluna dayalı Arjantin ekonomisindeki gelişmelerin de etkisiyle uluslararası sermayenin gelişen piyasalara daha ihtiyatla yaklaşması, 2000 yılının ikinci yarısında Türkiye'ye dış kaynak girişinin azalmasına yol açmıştır. Ancak, böyle bir para politikası gereği likidite yaratım mekanizmasının döviz girişine dayandırılmış olduğu bir yapıda dış kaynak imkanlarındaki bu daralma likiditedeki artışın da yavaşlamasına yol açmıştır. Artan likidite sıkışıklığının bir yansıması olarak Temmuz-Ağustos döneminde yüzde 30 civarına gerilemiş olan kısa vadeli faiz oranları Eylül 2000 tarihinden itibaren yeniden yükselmeye başlamıştır.

Bu çerçevede, Kasım 2000'de yaşanan mali kriz, kur ile enflasyon oranı arasındaki uyumsuzluk ve yapısal politikalarda görülen gecikmeler, program ve kur üzerindeki baskıları artırmıştır. 19-21 Şubat 2001 tarihleri arasında piyasalarda yaşanan büyük çalkantıların sonucunda ortaya çıkan aşırı TL talebine yüksek faizlerle karşı konulmaya çalışılmışsa da, bunun reel sektör açısından getireceği maliyetin, kuru serbest bırakmanın maliyetinden yüksek olması ve döviz rezervlerinin de durumu göz önüne alınarak 22 Şubat tarihinde döviz kurunun serbest bırakılmasına Hükümetimizce karar verilmiştir.

Bu çerçevede, halihazırda uygulanmakta olan kur politikası sabit, artış hızı sabit ya da sık sık müdahale edilen ve döviz kurunun iktisadi temellerle uyuşmayan bir düzeyde tutulmaya çalışıldığı bir kur rejimi değildir. Bunun nedenlerinden birisi 2000 yılında uygulanmış olan bu tür bir kur rejiminin, yukarıda da belirtildiği üzere, Şubat 2001 krizi ile uygulanamaz hale gelmesidir. Bu olumsuz gelişmelerden kısa bir süre sonra benzer bir kur

rejiminin benimsenmesi, bu rejimlerin "inandırıcılık, kredibilite" gibi unsurlara temelden bağlı oldukları dikkate alındığında gerçekçi değildir. Üstelik, son yıllarda pek çok ülke bu tür kur rejimlerini terk etmiş ve dalgalı kur rejimine geçmiştir. Nitekim, Sn. Polat'ın soru önergesinde bahsi geçen Şubat 2002 tarihli Bankacılık ve Araştırma Grubu tarafından yapılan araştırmanın "Güvenilirlik" bölümünde de bu hususlara değinilmektedir.

Böyle bir kur rejimi uygulanmayacak olmasının ikinci ve esas nedeni ise, bu tür bir rejimin mevcut koşullarda Türkiye ekonomisi için yararlı olmadığının düşünülmesidir. Zira, sabit ya da öngörülebilir bir kur rejimi istenmesinin sebebi yıllardır giderek bozulan iktisadi temellerin, ekonomik birimleri döviz cinsinden işlemlere yöneltmiş olması ve dolayısıyla döviz kurunun, karar alınırken dikkate alınan önemli bir değişken haline gelmiş olmasıdır. Ancak, ekonomik açıdan bakıldığında, ücretlerin ve fiyatların yabancı para birimlerine endekslendiği, kimi zaman yabancı para birimleri cinsinden belirlendiği, tasarrufların önemli bir kısmının yabancı para birimleri cinsinden tutulduğu, bilançoların varlık ya da yükümlülük tarafında yabancı para birimi cinsinden kalemlerin önemli bir paya sahip olduğu bir ekonomik yapı, şüphesiz, istenilir ve sürdürülebilir bir ekonomik yapı değildir. Zira böyle bir yapı, krizlere karşı son derece hassas bir yapı anlamına gelmektedir.

Son olarak, kura "kontrollü" bir müdahalede bulunulması, giderek çok sayıda ekonomik birimi dalgalı kur sistemine en üst düzeyde alıştırma ve böylelikle bu sistemi yerli yerine oturtma amacı ile temelden çelişmektedir.

Ancak, dalgalı döviz kuruna dayalı ekonomik program uygulayan ülke deneyimlerine benzer şekilde, ülkemizde de, ters para ikamesi sürecinin ve güçlü ödemeler dengesinin sonucu olarak, 2001 yılının tersine, son haftalarda ekonomide döviz arz fazlası oluşmuştur. Bu çerçevede, dalgalı döviz kuru rejimi ile çelişmeyecek ve döviz kurunun uzun dönemli trendini ve doğal denge değerini bozmayacak şekilde döviz rezervlerini arttırmaya yönelik yöntemler şeffaf biçimde kullanılılmaktadır. Nitekim, şeffaflık ilkesi uyarınca bankalara ve kamuoyuna eşanlı olarak 28 Mart 2002 tarihinde duyuru yaparak, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası, orta ve uzun vadede daha güçlü bir rezerv pozisyonuna sahip olmanın uygulanan programa ilişkin piyasa güveninin artmasına katkı sağlayacağını dikkate alarak, döviz alım ihaleleri yöntemi ile rezerv seviyesini artırmaya karar vermiş ve döviz alım ihalelerine 1 Nisan 2002 tarihi itibariyle başlamıştır.